

Kaksi pitkänlinjan kirjastolaista muistelee

Kaija Nygård ja Toini Alhainen ovat käyneet läpi Jyväskylän yliopiston kirjaston monet vaiheet. Kaija aloitti kirjastolla puolipäiväisenä harjoittelijana vuonna 1962, Toini liittyi kirjastolaisten joukkoon kolme vuotta myöhemmin. Nyt ovat eläkepäivät edessä.

Kaija Nygård ja Toini Alhainen. Kuva Risto Heikkinen

Kaijan mukaan maailma ja Suomi olivat 1960-luvun alussa toisenlaisia kuin nyt. Maailma tuntui paljon hallittavammalta, intiimimmältä ja pienemmältä. Sodasta oli kulunut vajaa kaksikymmentä vuotta, ja Suomessa oli vielä tietynlainen jälleenrakentamisen henki. Eteenpäin mentiin vauhdilla ja yliopistolaitoskin kirjastoineen laajeni suuresti.

Toini muistelee, kuinka Jyväskylä oli paljon pienempi nykyiseen verrattuna ja kuinka kaupungin keskustassakin oli vielä puutaloja. Maalta muuttaneena nuorena tyttönä Jyväskylä ei kuitenkaan tuntunut mitenkään pieneltä ja yliopistokin rakennuksineen viehätti. "Yliopisto oli silloin korkeakoulu ja mielestäni uuden ja arvokkaan näköinen. Vanhat rakennuksetkin näyttivät upeilta ja kampus silmissäni erityisen kauniilta."

Tietty kotoisa henki tuon ajan yliopistomaailmasta on jäänyt molempien mieleen. Yliopistolla oli opiskelijoita vain 2 000 ja henkilökuntaakin oli paljon vähemmän. Kaikki opiskelijat tunnettiin suurin piirtein ulkonäöltä, ja koko yliopiston henkilökunnan yhteiset pikkujoulut Lozzilla olivat yhteinen vuoden kohokohta.

Kirjastoura

Toinin suunnitelmassa oli alun perin ura kielten opettajana ja Kaijallakin historianopiskelijana opettajan ammatti näytti väistämättömältä "pakolta". Molemmat pääsivät kuitenkin kirjastoon harjoittelijoiksi ja niin suunnitelmat muuttuivat. Kummankin kuva kirjastotyöstä oli aluksi aikalailta hämärän peitossa, mutta pian sävelet selvenivät ja kirjastotyö tempaisi lopullisesti mukaansa.

Toini on uransa varrella työskennellyt enimmäkseen kirjaston palveluissa. Uran alkupuolella hänen tehtäviinsä kuului enimmäkseen kirjojen hakua varastosta ja lainaustoimistotyötä. Toini muistelee, kuinka hän luetteloi kirjoja kirjoituskoneella isoille kartongeille, joita sitten kopioitiin ja leikattiin korteiksi. Ajat kuitenkin muuttuivat ja uuden kirjastorakennuksen myötä tuli yhä enemmän hallinnollisia tehtäviä. Toini aloitti työskentelyn lainaustoimiston vastaavana. Sittemmin hän on työskennellyt Yleisöpalveluosaston päällikkönä ja Tietopalvelun päällikkönä.

Toinin mukaan työ on kaiken kaikkiaan ollut hyvinkin monipuolista ja haasteellista. "Olen työskennellyt paljon neuvonnan parissa, erilaisissa projektitehtävissä, opettanut ja pitänyt puheita eri teemoista monissa yhteyksissä - jopa muutaman kerran ulkomaisissa kongresseissakin!"

Kirjallisuuden luokittaminen ja lainaustoimisto kävivät hyvinkin tutuiksi myös Kaijalle. Kaija työskenteli vajaa parikymmentä vuotta kirjallisuutta luokittaen, 3-4 tuntia päivittäin. Byrokratian pariin hallinnollisiin tehtäviin Kaija siirtyi vuonna 1980. Hän on viimeiset 24 vuotta huolehtinut, että kirjastossa hommat rullaavat ja rahat riittävät ainakin välttämättömään.

Työntekijöitä ja määrärahoja Kaija on aina toivonut enemmän, mutta annettujen puitteiden sisällä on ollut toimittava ja mietittävä, mikä on tärkeintä. Koko kirjastouran ajan yksi työ on kuitenkin pysynyt Kaijalla samana, nimittäin asiakkaiden palveleminen. "Yleisöpalvelussa olen ollut loppuun asti 2-4 tuntia viikossa, koska olen halunnut säilyttää kontaktin asiakkaisiin eli muistaa, minkä takia tätä työtä teen."

Muistoja matkan varrelta

Tietokoneistuminen ja siihen liittyvät muutokset ovat seikkoja, jotka ovat jääneet molemmille elävästi mieleen. Esimerkiksi aiemmin paperikorttien kanssa toimittaessa tarvittiin useita ihmisiä joka aamu järjestämään kortit paikalleen, mutta ei enää. "Tietokoneiden myötä kaikki tällainen mekaaninen työ jäi vähemmälle ja työntekijät pystyivät keskittymään paremmin asiakkaiden palvelemiseen", Kaija kertoilee.

1980-luvulla siirryttiin kortistolaatikoista online-luetteloihin ja myöhemmin 90-luvulla uusia tuulia toi internetin laajamittainen käyttöönotto. Toini mainitsee, kuinka kirjaston työntekijät olivat hieman ylpeitäkin omasta osuudestaan internetin käyttöönotossa; kirjastossa perehdytettiin aktiivisesti yliopistolaisia ja Keski-Suomen kirjastojen henkilökuntaa internetin saloihin - ja pidettiin kursseja Imatralla ja Joensuussa. Tuntui siltä, että Jyväskylän yliopiston kirjasto oli tässä asiassa edelläkävijänä!

Kuningatar Elisabethin ja prinssi Philipin vierailu vuonna 1976 oli kirjastolla hieno tapahtuma, kuten myös koko yliopistollakin. Vierailu vaati Toinin mukaan massiiviset järjestelyt, työpaikalle pääsemiseen tarvittiin lupalappu, kassit tarkastettiin kaikilta toihin tullessa ja jopa pukeutumisesta annettiin tarkat ohjeet. Kaija muistaa, kuinka kuningatar keskusteli opiskelijoiden kanssa toisen kerroksen lukusalissa. Suurin osa opiskelijoista oli englannin kielen lukijoita, jotta varmistettiin se, että he ymmärtäisivät, mitä kuningatar kyseli.

Kirjaston asema kampuksella

Toini kuvailee itseään hieman kriitikittömäksi ihmiseksi, sillä hänellä ei ole juurikaan arvosteltavaa kirjaston suhteesta yliopistoon. "Tunnen, että suhteet yliopistoon ja yliopistolaisiin ovat olleet suhteellisen hyvät aina, joskus jopa arvostavatkin. Rahaa kirjasto ei ole saanut käyttöönsä niin paljoa kuin olisi haluttu, mutta toisaalta tilanne on hyvin samanlainen muissakin yliopiston laitoksilla", Toini toteaa.

Kaijasta taas on aiemmin tuntunut, että muu yliopisto hieman vähätteli kirjastoa ja sen roolia. Arvostus ja suhtautuminen kirjastoon ovat kuitenkin hänenkin mielestään parantuneet ja viime vuosina on tuntunut, että erityisesti yliopiston hallinto on arvostanut kirjastoa.

Tiedekunnissa ja erilaisissa kokouksissa on saattanut joskus olla puhetta ja jopa kateuttakin ilmassa siitä, kuinka paljon kirjasto saa rahoitusta. Toinilla ja Kaijalla on kuitenkin aina ollut selvä viesti arvostelijoille: "Emme todellakaan saa rahoja itsellemme, vaan teemme kaiken tämän työn koko yliopistoyhteisön hyväksi. Kirjasto on olemassa opiskelijoita, opettajia ja tutkijoita varten."

Joskus tiedekunnissa ja opiskelijoiden keskuudessa on herännyt ihmetystä siitä, mitä ihmettä kirjastolla oikein tehdään. Opiskelijat näkevät vain lainauspisteessä työskentelevän ihmisen eikä kirjaston muista toiminnoista ole niinkään tietoa. Toinin ja Kaijan iloksi kirjaston rooli on kuitenkin muuttunut kampuksella näkyvämmäksi, sillä nykyään kirjaston henkilökuntaa on paljon mukana myös erilaisissa työryhmissä.

"Kaiken kaikkiaan enemmistö ymmärtää, ettei yliopisto tule toimeen ilman kirjastoa

ja että kirjasto on jopa "kampuksen sydän", Toini summaa.

Eläkkeelle

Kaija jättäytyi kirjaston arjesta pois keväällä ja Toinin eläkeläisyys alkaa virallisesti syksyllä. Kirjaston asiat ovat kuitenkin vielä jossain määrin molempien mielessä, sillä esimerkiksi kirjastoalan lehti "Signum" kolahtaa postiluukkuihin jatkossakin. Toini lisää vielä, että on leikillään sanonut kollegoille väentäytyvänsä joka aamu kirjaston kahvipöytään jakamaan kirjaston uusimpia kuulumisia.

"Ilmeisesti rakkaus kirjoihin on ominaista meille kirjastoihmisille, oli se kirja sitten millainen tahansa", Kaija toteaa. Molemmat ovat siis kirjojen ystäviä ja iloitsevat, että nyt eläkkeelle jäätyään he ehtivät taas syventyä kirjojen maailmaan paremmin. Dekkareita kuluu paljon ja myös erityisesti naisten kirjoittama kotimainen kaunokirjallisuus ilahduttaa Toinia. Hyvän kirjan parissa kuluu kuulemma helposti sekä päivä että yö, kun kirjaa ei meinaa millään malttaa jättää kesken.

Terveisiä kirjaston asiakkaille ja työntekijöille

"Paras on reipas asiakas, joka arkailematta osaa ilmaista tarpeensa ja tuntuu olevan kiinnostunut asiastaan", Toini rohkaisee kirjaston käyttäjiä.

Kaija taas muistuttaa kirjaston työntekijöitä siitä, että heidän tulisi olla ylpeitä työstään. Hänen sanojensa mukaan kirjaston henkilökunta tekee erittäin arvokasta työtä kulttuuriomaisuuden säilyttäjinä ja tiedon levittäjinä. Kaija kehottaa työntekijöitä arvostamaan itse omaa alaansa ja omaa tietämystään. "Kirjasto on semmoinen verkko, että olemme kaikki toisistamme riippuvaisia", Kaija aloittaa ja Toini täydentää loppuun: "Siinä mielessä voi kyllä arvostaa ihan kaikkia työntekijöitä ja heidän työpanostaan. Talo ja palvelut eivät pyöri, jos kaikkia tehtäviä ei hoideta."

Reetta Arvila
Kirjaston viestinnän harjoittelija

Juttu pohjautuu Risto Heikkisen tekemään haastatteluun 24.5.2004. Sen pohjana on käytetty "Minervan perintö" - videon kysymyksiä, jotka laati Vesa Niinikangas.